

Odborný článek

Mohou obce odpovídat za škodu vzniklou zákazem hazardu na jejich území?

Vít Fišer

Autor je absolventem Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V současné době působí jako interní právník Magistrátu města Liberec.

Abstrakt

Článek se zabývá problematikou povolování hazardních her na území obce. Jeho hlavním obsahem je popis možné regulace hazardu obcí a návrh řešení odpovědnosti obce za škodu v důsledku takové regulace. Těžiště příspěvku tvoří rozbor judikatury českých soudů.

Abstract

The article deals with an issue of giving permission to a gambling in a municipality. A description of a possible municipality's regulation of gambling and a suggested solution to a municipality's liability caused by such regulation are two main contents of the article. The analysis of the Czech case law is the core of this contribution.

Úvod

Problém s takovou otázkou vyvstává v posledních letech opakovaně, jelikož více a více obcí se snaží o určitou míru regulace hazardu na svém území.¹ Tento krok je ale často doprovázen výslovnými hrozbami provozovatelů hazardu žalováním obce o náhradu škody.² Tohoto kroku se často bojí zastupitelé dané obce, tudíž si i mnohdy nechávají vypracovávat stanoviska právních kanceláří k připravovanému zákazu hazardu.³

Již od svého vzniku mají obce jako základní územní samosprávné celky tendenci regulovat obecně závaznými vyhláškami (dále jen „OZV“) hazard na svém území. Tato pravomoc, ačkoliv dlouho zákonem výslovně nepřiznána, byla v roce 2011 potvrzena Ústavním soudem (dále jen „ÚS“).⁴ S přijetím zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách (dále jen „ZHH“), došlo od 1. 1. 2017 i k podrobné úpravě těchto „hazardových“ OZV zákonodárcem, konkrétně v § 12 ZHH. Došlo též k nové úpravě v rámci celého procesu povolování provozu hazardních her. Tato kompetence je nyní rozdělena mezi Ministerstvo financí (vydává tzv. základní povolení povolující typ hazardní hry pro celé území ČR) a obecní úřady (v přenesené působnosti vydávají povolení k umístění herního prostoru na dobu trvání právních účinků základního povolení, nejdéle však na dobu 3 let dle § 98 odst. 3 ZHH).

Na vydání takového povolení k umístění herního prostoru je právní nárok, pokud žadatel dle § 98 ZHH:

1. má základní povolení od Ministerstva financí,
2. uvedl v žádosti formální náležitosti dle § 99 ZHH,
3. nejedná v rozporu s OZV obce.

Právě bod 3 je důležitý, jelikož v podstatě říká, že vydání povolení k umístění herního prostoru nesmí být v rozporu se samosprávou obce, tj. možností regulace hazardu obce na svém území formou OZV dle § 12 ZHH. Pokud provozovatel hazardních her přestane tyto podmínky splňovat, obecní úřad povolení k umístění herního prostoru zruší ex offio dle § 103 odst. 2 písm. b) ZHH.

Tento postup povolování hazardu připomíná proces umisťování staveb dle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (dále jen stavební zákon). Lze souhlasit s názorem Tomáše Hrstky, který uvádí, že: *„Nová právní úprava tak svádí k tomu, aby byl systém regulace hazardu chápán jako kooperace přenesené státní správy a samosprávy, kdy samospráva vytyčuje koncepční pravidla týkající se území obce a přenesená státní správa tato koncepční pravidla aplikuje na konkrétní žádosti. Tento systém může připomínat proces umisťování staveb, kdy stavební úřad (zpravidla orgán obce v přenesené působnosti) zjišťuje, zda je konkrétní stavební záměr (tedy umístění stavby) v souladu s koncepčními požadavky územního plánu dané obce, který byl přijat v samostatné působnosti zastupitelstvem dané obce. Stejně jako stavební úřad, obecní úřad v přenesené působnosti se znalostí místních poměrů posuzuje (krom jiného), zda je konkrétní žádost o povolení k umístění herního prostoru na území obce v souladu s kritérii obecně závazné vyhlášky regulující provozování hazardu, kterou přijalo zastupitelstvo dané obce.“*⁵

Možnost obce regulovat hazard na svém území

Tuto pravomoc obce detailněji rozvádí § 12 ZHH, který stanovuje, že obec může formou OZV určité typy hazardních her alternativně regulovat tak, že:

1. mohou být provozovány pouze na místech a v čase určených OZV, nebo
2. nesmí být provozovány na místech a v čase určených OZV, nebo
3. provozování těchto hazardních her je na celém území obce zcela zakázáno.

Taková OZV musí být založena „na objektivních, konzistentních, nediskriminačních a předem známých kritériích, což nejen odpovídá výše uvedeným ústavním principům státní správy a principům dobré správy, ale i ustálené judikatuře Evropského soudního dvora.“⁶ Z toho lze usuzovat, že obce by se měly vyvarovat příliš konkrétním výčtovým OZV, které povolují/zakazují hazard jen na určitých adresách města. Nejvyšší soud (NS) je totiž v minulosti posoudil jako nezákonné z důvodu jejich diskriminační povahy a v důsledku toho přiznal náhradu škody dle zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Dle NS se totiž fakticky jednalo o rozhodnutí, nikoliv o OZV.⁷ Pokud se obec přeci jen rozhodne k výčtovým OZV přistoupit, „musí opírat o racionální důvody, neutrální a nediskriminační ve vztahu ke konkrétním osobám, na něž regulace při aplikaci dopadá...Nejsou-li tedy tyto důvody vyjádřeny v obecně závazné vyhlášce, může je obec zformulovat až dodatečně.“⁸

Dle jakého zákona by obec odpovídala

Abychom znali předpoklady odpovědnosti obce za škodu vzniklou provozovateli hazardních her, musíme nejprve určit, podle jakého zákona by se dotčený provozovatel mohl domáhat náhrady újmy. ZHH zvláštní úpravu o odpovědnosti za škodu v případě zákazu hazardu formou OZV nezná. To je rozdíl oproti stavebnímu zákonu, který upravuje v § 102 právo vlastníka pozemku na náhradu škody vzniklé v důsledku určitých změn v území (opatření o stavební závěře, změny územního plánu).

Možnost odpovědnosti dle zák. č. 82/1998 Sb.

Dle NS je zák. č. 82/1998 Sb. lex specialis k obecné úpravě náhrady škody v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), dle § 2910.⁹ S tím lze souhlasit, jelikož účelem zákona č. 82/1998 Sb. je zvláštní úprava podmínek odpovědnosti při výkonu veřejné moci, tj. vystupuje-li strana právního vztahu autoritativně, tj. rozhoduje o právech a povinnostech druhé strany (fyzické či právnické osoby).¹⁰

Je otázka, zda lze dle § 3 a násl. zák. č. 82/1998 Sb. napadat pouze rozhodnutí obecního úřadu o zrušení povolení k umístění herního prostoru vydané dle § 103 ZHH právě v důsledku OZV zakazující hazard, nebo lze napadnout dle § 19 a násl. zák. č. 82/1998 Sb. i přímo takovou „hazardovou“ OZV. Dle § 5 a § 19 zák. č. 82/1998 Sb. lze výslovně požadovat náhradu pouze za 1) nezákonné rozhodnutí, nebo 2) nesprávný úřední postup. Jelikož OZV je normativním správním aktem, nelze ji považovat za rozhodnutí a dle NS ani za nesprávný úřední postup.¹¹

Podle mého názoru je však takový rigidní přístup judikatury NS neudržitelný, jelikož by mohl vést k tomu, že např. obec by na svém území zakázala hazard formou OZV, avšak vydaná povolení k umístění herního prostoru by obecní úřad vůbec nerušil dle § 103 ZHH, jelikož by OZV obsahovala přechodné ustanovení, že povolení vydaná přede dnem nabytí účinnosti OZV by zůstávala v platnosti (tj. jejich platnost by vypršela nejdéle po 3 letech od vydání povolení k umístění herního prostoru dle § 104 ZHH). Nebylo by vydáno tedy žádné rozhodnutí, a tudíž by obec nemohla být žalována dle zák. č. 82/1998 Sb., ačkoliv by bylo nepochybně zasaženo do vlastnického práva provozovatelů hazardu.

NS navíc připustil odpovědnost obcí dle zák. č. 82/1998 Sb. i v případě nezákonných územních plánů, které mají formu opatření obecné povahy, na něž se dikce zák. č. 82/1998 Sb. také výslovně nevztahuje.¹² V našem případě sice jde o rozdílnou formu napadeného aktu (OZV), jak je ale uvedeno výše, ZHH svým konceptem povolování hazardních her připomíná řízení dle stavebního zákona, jelikož obec v samostatné působnosti reguluje hazard na svém území formou OZV dle § 12 ZHH (stejně jako obce vydávají v samostatné působnosti územní plán, ale ve formě opatření obecné povahy), ale vyřizování konkrétních žádostí o vydání povolení k umístění herního prostoru obecním úřadem je výkonem přenesené působnosti dle § 97 odst. 1 ZHH (stejně jako když stavební úřady vydávají v přenesené působnosti rozhodnutí). Výkon této přenesené správy však nesmí být v rozporu s OZV, tj. se samostatnou působností obce (stejně ve stavebním řízení, kdy vydání stavebního povolení nesmí být v rozporu s územním plánem).

Na zákaz hazardu formou OZV tudíž můžeme analogicky aplikovat judikaturu NS, který odpovědnost obcí za škodu vlastníkům pozemků způsobenou změnou územního plánu, tj. způsobenou změnou opatření obecné povahy (která nespadá pod rozsah § 102 stavebního zákona), posuzuje dle zák. č. 82/1998 Sb.¹³ Tento závěr NS potvrdil i v dalších rozhodnutích.¹⁴ Praxe NS je tedy taková, že v případech nezákonných opatření obecné povahy analogicky uplatňuje pravidla o nezákonném rozhodnutí dle zák. č. 82/1998 Sb.¹⁵ Navíc NS připustil možnost postupovat dle zák. č. 82/1998 Sb. i v případech nezákonných OZV, které zakazovaly hazard na určitých místech. Dle NS šlo sice formálně o OZV, avšak materiálně o rozhodnutí.¹⁶ Jak však uvádím níže, nezákonnost OZV se bude prakticky vztahovat jen na výčtové a diskriminační vyhlášky, tj. nezákonné OZV bude téměř vždy materiálně rozhodnutím.

Předpoklady odpovědnosti dle zák. č. 82/1998 Sb.

Tyto předpoklady jsou: 1) musí se jednat o rozhodnutí (nebo OZV), 2) musí být zrušeno pro nezákonnost, 3) musí být pravomocné nebo předběžně vykonatelné, 4) vznik újmy, 5) příčinná souvislost mezi vydáním nezákonného rozhodnutí a vznikem újmy, 6) vyčerpání opravných prostředků, 7) oprávněný subjekt (aktivní legitimace). V našem případě budu řešit jen body, které mohou přinést výkladové obtíže.

Zrušení rozhodnutí pro nezákonnost

Jak jsem uvedl výše, napadnout lze jak samostatnou nezákonnou OZV, tak i rozhodnutí o zrušení povolení vydané na základě nezákonné OZV. Jelikož je OZV podzákonný právní předpis, soudy by v případě napadení rozhodnutí obecního úřadu zrušujícího povolení k umístění herního prostoru

mohly posoudit zákonnost podkladové OZV, incidenčně ji neaplikovat (čl. 95 odst. 1 Ústavy) a nezákonné rozhodnutí zrušit. Pokud by však provozovatelé napadali až zrušující rozhodnutí obecního úřadu (nikoliv samostatnou OZV), museli by žalovat stát, jelikož jde o přenesenou působnost (§ 97 odst. 1 ZHH ve spojení s § 3 odst. 1 písm. c) zák. č. 82/1998 Sb.). Obec by tak odpovídala státu v případě regresu dle § 16 odst. 1 zák. č. 82/1998 Sb.

Jak v případě napadení OZV, tak napadení rozhodnutí obecního úřadu, by musela být nezákonná OZV regulující hazard. Nelze zřejmě vycházet z doktríny, že protiprávní by bylo každé zasazení do absolutního práva. Pak by totiž byla nezákonná každá OZV regulující hazard, jelikož by zasahovala do vlastnického práva provozovatelů. Navíc by šlo o faktickou nemožnost obcí vykonávat samosprávu. Dle ustálené judikatury ÚS: „Zrušení staré a přijetí nové právní úpravy je nutně spojeno se zásahem do principů rovnosti a ochrany důvěry občana v právo. Dochází k tomu v důsledku ochrany jiného veřejného zájmu či základního práva a svobody.“¹⁷ Tento názor ÚS potvrdil i v případě zákazu hazardu na území obce formou OZV. „Provozovatelé interaktivních videoloterijních terminálů – stejně jako každý jiný subjekt práva – si totiž mohli a měli být vědomi rizika, že jejich právní sféra může být dotčena v důsledku přijetí, změny či zrušení právních předpisů, a to nejen zákonů, nýbrž i podzákonných právních předpisů (včetně obecně závazných vyhlášek).“¹⁸ To potvrdil i Městský soud v Praze: „nad žalobcovým právem podnikat, oslabeným právě s ohledem na § 43 odst. 1 zákona o loteriích, převažuje právo obcí na samosprávu. Je třeba vzít v potaz, že žalobce podniká v oboru s negativními dopady na společnost, který je proto předmětem přísných zákonných restrikcí. Postup žalovaného, který v reakci na přijetí OZV zrušil žalobcovo povolení, přímo odpovídá zákonné úpravě a potvrzuje ho i judikatura Ústavního soudu. Nemůže proto jít o postup neproporcionálně zasahující do práv žalobce či neadekvátně porušující princip právní jistoty, neboť je vyvážen legitimním cílem sledovaným OZV.“¹⁹

Nezákonnost OZV by tak musela spočívat zřejmě v tom, že by nesplňovala kritéria, jakými jsou „vhodnost a rozumnost takové regulace a to zejména s ohledem na princip proporcionality, tj. zda míra takového omezení je přiměřená konkrétním podmínkám a je v souladu s principem nediskriminace provozovatelů a zákonem na ochranu hospodářské soutěže... v případě regulace provozování hazardních her je třeba, aby obec před vydáním obecně závazné vyhlášky vždy stanovila dostatečně určitá a nediskriminační pravidla, na základě kterých bude taková podoba regulace uplatňována. Tato pravidla by přitom měla být předem známá a přezkoumatelná. Pravidla by měla obsahovat objektivní zdůvodnění, ze kterého bude patrné, že regulace je nezbytná k dosažení legitimního cíle, který je obec oprávněna sledovat (např. zajištění veřejného pořádku, zákaz provozu loterií v historickém centru obce apod.). Pravidla by také měla stanovovat kritéria (mantinely), dle kterých bude obec jednotlivé provozovny vybírat. Tato kritéria by měla vycházet především ze znalosti místních poměrů v obci (ve kterých provozovnách dochází k narušování veřejného pořádku apod.). Vzhledem k výše uvedenému se proto nejvíce jako vhodné vymezovat v obecně závazné vyhlášce místa s uvedením konkrétních adres (ulice s číslem popisným) nebo názvu provozoven, neboť z takového výčtu by nebylo možno ověřit, zda obec při určení těchto míst nepostupovala v rozporu se zásadou nediskriminace a zákonem na ochranu hospodářské soutěže.“²⁰ Nezákonná OZV by tedy nejčastěji byla výčtová regulace konkrétních adres, kde by byl hazard zakázán a takový postup by obec nedokázala podložit přezkoumatelnými důvody, jakými jsou např. sociální vyloučenost lokality nebo zvýšená kriminalita v lokalitě (byť až v řízení před soudem).²¹

Co se týče podmínky zrušení, problém nastává při samostatném napadení OZV. Nejde o rozhodnutí, které může zrušit nadřízený správní orgán v důsledku opravných nebo dozorčích prostředků.

OZV může zrušit pouze ÚS dle § 123 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Dle NS se ale na této podmínce nemusí trvat. Stačí, pokud Ministerstvo vnitra vyhodnotí OZV jako nezákonnou, vyzve obec ke zjednání nápravy a obec výzvu uposlechne.²² Provozovatelé tedy budou moci podávat podněty Ministerstvu vnitra k výkonu dozoru dle § 123 a násl. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, přičemž nebudou muset čekat, zda v řízení před ÚS dojde ke zrušení OZV (pokud obec OZV upraví/zruší dle výzvy Ministerstva vnitra).

Aktivní legitimace

Zde opět nastává problém v případě napadení OZV samostatně. Jak jsem uvedl výše, postupovali bychom analogicky dle ustanovení o nezákonném rozhodnutí, v našem případě nezákonném rozhodnutí vydaném obcí v samostatné působnosti dle § 19 a násl. zák. č. 82/1998 Sb., jelikož napadená OZV byla vydána v rámci samosprávy. Dle § 20 odst. 1 zák. č. 82/1998 Sb. mají právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda. OZV má ale neurčitý počet adresátů, není vydávána ve správním řízení. Muselo by se tedy postupovat dle § 20 odst. 2 zák. č. 82/1998 Sb., kdy je aktivně legitimován každý, komu rozhodnutím (OZV) vznikla újma, tj. byl nucen přinést zvláštní obět.²³ V našem případě tedy každý provozovatel, jenž byl v důsledku OZV nucen ukončit svou činnost spočívající v provozu hazardních her zakázaných danou OZV.

Možnost odpovědnosti dle § 2913 NOZ

V minulosti se často stávalo, že obce uzavřely smlouvu s provozovatelem hazardních her o podmínkách takového provozu, přičemž provozovatelé mnohdy smluvně souhlasili s přísnějšími podmínkami své činnosti, než po nich požadoval tehdejší zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích (zrušen k 1. 1. 2017 ZHH). Pokud by obec v OZV zakázala hazard na svém území, přičemž by s provozovatelem měla uzavřenou takovou smlouvu, mohl by se provozovatel domáhat náhrady své újmy dle § 2913 NOZ. V důsledku přijetí OZV došlo k zániku smlouvy mezi obcí a provozovatelem dle § 2006 NOZ pro následnou nemožnost plnění. Dluh je totiž nesplnitelný, i pokud se stane po svém vzniku právně nedovoleným. To ovšem nic nemění na případné povinnosti hradit škodu dle § 2913 NOZ.²⁴

Předpoklady odpovědnosti dle § 2913 NOZ

Tyto předpoklady jsou: 1) porušení smluvní povinnosti, 2) vznik újmy, 3) příčinná souvislost, 4) absence liberujícího důvodu.

Porušení smluvní povinnosti nastane, pokud by obec neoprávněně nedostála očekáváním provozovatelů založených na smlouvě.²⁵ Již zde nastává první problém se splněním předpokladů, aby obec odpovídala za škodu způsobenou provozovatelům hazardu. Proti právu provozovatelů na plnění smluvních očekávání stojí právo obcí na samosprávu (zde konkrétně právo na regulaci hazardu formou OZV). Tato práva by se tudíž musela poměřovat. Dle konstantní judikatury českých soudů téměř vždy převažuje právo na samosprávu, neboť provozovatelé si měli být vědomi, že jejich právo může

být omezeno změnou legislativy (vydáním OZV), a to kdykoliv v době trvání platnosti rozhodnutí o povolení k umístění herního prostoru. To je navíc podpořeno argumentem, že provozovatelé podnikají v oboru s negativními dopady na společnost, který je proto předmětem přísných zákonných restrikcí, a přijetí OZV zakazující hazard často sleduje legitimními cíle.²⁶ Přijetí OZV zakazující hazard je tedy legitimní prostředek k dosahování cílů, jež jsou ve veřejném zájmu.²⁷ Pokud obce vykonávají své právo samosprávy v souladu se zákonnými právními předpisy (jak to předpokládá § 123 a násl. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích), nelze toto právo omezit vlastnickým právem provozovatelů a právem provozovatelů podnikat.²⁸

Závěr

Povinnost obcí hradit provozovatelům škodu v důsledku regulace hazardu na svém území formou OZV by se zřejmě řídila výhradně zák. č. 82/1998 Sb., případně § 2913 NOZ u porušení smluvního závazku obce daného provozovatelům hazardních her.

Lze napadnout jak rozhodnutí obecního úřadu zrušující povolení k umístění herního prostoru, tak samotnou „hazardovou“ OZV. Pokud by však bylo napadeno zrušující rozhodnutí obecního úřadu (nikoliv samostatná OZV), museli by provozovatelé žalovat stát, jelikož jde o přenesenou působnost (§ 97 odst. 1 ZHH ve spojení s § 3 odst. 1 písm. c) zák. č. 82/1998 Sb.). Obec by tak odpovídala státu v případě regresu dle § 16 odst. 1 zák. č. 82/1998 Sb.

Jak však můžeme vidět z výše uvedeného, povinnost obcí hradit provozovatelům takovou škodu je v podstatě vyloučena, až na krajní případy výčtových a diskriminačních OZV, jež jsou z nedostatku důvodů pro takovou regulaci nepřezkoumatelné. Judikatura ÚS i nižších soudů totiž poskytuje právu obcí na samosprávu svých záležitostí veřejného zájmu vysokou míru ochrany. Obcím tedy postačuje, pokud se daná OZV bude rovněž vztahovat na všechny případné provozovatele na území obce, tj. obec zakáže hazard na celém svém území. Případně se může vztahovat pouze na provozovatele na určitých adresách, pokud to bude odůvodněno (např. vysokou mírou kriminality v dané oblasti, sociální vyloučeností lokality, opakovaného porušování podmínek provozu).²⁹

Zaujal Vás tento článek?

Tímto to končit nemusí. Článek najdete ve webové podobě na:

<https://www.iurium.cz/2022/02/11/skoda-hazard/>

Zapojte se do diskuze. Jakýkoli názor, kritika, nápad či podnět je zde vítán.

Seznam poznámek pod čarou

- 1 Např. Jablonec nad Nisou, Havířov, Jesenice, Děčín nebo Ústí nad Labem.
- 2 ŠTINGL, Michal. Kasino hrozí městu Jesenice vymáháním desítek milionů. *ctidoma.cz*, publikováno dne 4. 6. 2016, citováno dne 11. 9. 2021. Dostupné online na: <https://www.ctidoma.cz/zpravodajstvi/2016-06-04-kasino-hrozi-mestu-jesenice-vymahanim-desitek-milionu-24618>
- 3 Např. důvodová zpráva. Dostupná online: <https://www.mestojablonec.cz/cs/samosprava/zastupitelstvo/2018/zastupitelstvo-21-06-2018/program-a-materialy-zastupitelstva.html>
- 4 Nález Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2011, č. j. Pl. ÚS 56/10-1.
- 5 HRSTKA, Tomáš. Obecně závazné vyhlášky na regulaci hazardu (v roce 2017 a letech následujících). *epravo.cz*, publikováno dne 30. 7. 2018, citováno dne 8. 9. 2021. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/obecne-zavazne-vyhlaskey-na-regulaci-hazardu-v-roce-2017-a-letech-nasledujicich-107958.html>
- 6 Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2016 Sb., s. 132.
- 7 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. 28 Cdo 542/2011.
- 8 Nález Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2020, č. j. Pl. ÚS 41/18-1.
- 9 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3444/2013.
- 10 GRÍBKOVÁ, Petra a kolektiv. *Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem – judikatorní komentář*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2017. (§1).
- 11 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2064/2005.
- 12 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3444/2013.
- 13 Tamtéž.
- 14 Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, č. j. 22 Cdo 2291/2016-179 nebo Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2018, č. j. 30 Cdo 3079/2016 – 161.
- 15 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1642/2018.
- 16 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. 28 Cdo 542/2011.
- 17 Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96.
- 18 Nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 6/13.
- 19 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 1. 2018, č. j. 10 Af 3/2015-49.
- 20 PELC, Vladimír. *Daň z hazardních her*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2016. (§12 ZHH).
- 21 Nález Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2020, č. j. Pl. ÚS 41/18-1.

22 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. 28 Cdo 542/2011.

23 MELZER, Filip. Poskytování náhrad za újmy vyvolané opatřeními MZd po jejich zrušení. *advokatnidenik.cz*, publikováno dne 21. 5. 2020, citováno dne 10. 9. 2021. Dostupné online na: https://advokatnidenik.cz/2020/05/21/poskytovani-nahrad-za-ujmy-vyvolane-mimoradnymi-opatrenimi-ministerstva-zdravotnictvi-po-jejich-zruseni/#_ftn38

24 HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1219 (§ 2006 NOZ).

25 HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1565 (§ 2913 NOZ).

26 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 1. 2018, č. j. 10 Af 3/2015-49.

27 Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96.

28 Nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 6/13.

29 Nález Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2020, č. j. Pl. ÚS 41/18-1.